

Mihaela Tăbârcă

DREPT PROCESUAL CIVIL

Vol. III – Căile de atac

Evidențierea textelor din noul Cod de procedură civilă care au fost preluate *ad litteram* s-a făcut prin colorarea numerelor articolelor respective.

Prof. univ. dr. Mihaela Tăbârcă
Judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție

DREPT PROCESUAL CIVIL

Vol. III – Căile de atac

Universul Juridic
București
-2014-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2014, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI COMERCIALIZAT
DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA AUTORULUI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI,
APPLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TĂBÂRCĂ, MIHAELA

Drept procesual civil / Mihaela Tăbârcă. - București : Universul Juridic, 2014
3 vol.

ISBN 978-973-127-916-9

Vol. 3. : Căile de atac conform noului Cod de procedură civilă. - 2014. -
Bibliogr. - ISBN 978-606-673-445-5

347(498)

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL telefon: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: tel./fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Căile de atac

Plan orientativ al capitolului

1. Dispoziții generale
2. Apelul
3. Căile extraordinare de atac
 - 3.1. Recursul
 - 3.2. Contestația în anulare
 - 3.3. Revizuirea

1. Dispoziții generale

Reglementare
în Codul
de procedură
civilă

1. Regulile comune în exercitarea căilor de atac, înscrise în Codul de procedură civilă, au fost sintetizate în art. 456-465.

1.1. Enumerarea și clasificarea căilor de atac

Căile de atac sunt
elemente ale
acțiunii civile

2. Căile de atac constituie un element al acțiunii civile, care este definită, prin **art. 29**, ca fiind ansamblul mijloacelor procesuale prevăzute de lege pentru protecția dreptului subiectiv pretins de către una dintre părți sau a unei alte situații juridice, precum și pentru asigurarea apărării părților în proces.

Întrucât se referă la „ansamblul mijloacelor procesuale prevăzute de lege” pentru protecția dreptului subiectiv sau a unei alte situații juridice, precum și pentru asigurarea apărării părților în proces, textul accentuează faptul că dreptul de a acționa în justiție include și accesul la căile de atac prevăzute de lege, astfel încât cel nemulțumit de o hotărâre judecătorească să poată să declanșeze un nou examen al procesului.

Hotărâri nesupuse
apelului și
recursului

3. Totuși, întrucât accesul liber la justiție nu înseamnă accesul, în toate cazurile, la toate structurile judecătorești și la toate căile de atac, deoarece competența și procedura sunt stabilite exclusiv de legiuitor, care poate stabili reguli deosebite, în considerarea unor situații deosebite¹, sunt hotărâri de primă instanță care nu sunt supuse nici apelului, nici recursului. De pildă:

– dacă instanța se declară incompetentă, hotărârea nu este supusă niciunei căi de atac, dosarul fiind trimis de îndată instanței judecătorești competente sau, după caz, altui organ cu activitate jurisdicțională competent [**art. 132 alin. (3)**];

– instanța competentă să judece conflictul va hotărî, în camera de consiliu, fără citarea părților, printr-o hotărâre definitivă [**art. 135 alin. (4)**];

– hotărârea asupra strămutării se dă fără motivare și este definitivă [**art. 144 alin. (2)**];

– hotărârea pronunțată în condițiile alin. (1) este definitivă, iar hotărârea pronunțată potrivit alin. (2) este definitivă numai în ceea ce privește divorțul, dacă legea nu prevede altfel [**art. 930 alin. (4)**].

¹ Decizia Plenumului Curții Constituționale nr. 1/1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 16 martie 1994.

Enumerarea
căilor de atac

4. Titlul II „Căile de atac” din Cartea a II-a a Codului de procedură civilă debutează cu **art. 456** conform cu care, calea ordinară de atac este apelul, iar căile extraordinare de atac sunt recursul, contestația în anulare și revizuirea.

Așadar, căile de atac ce pot fi exercitate potrivit Codului de procedură civilă sunt apelul, recursul, contestația în anulare și revizuirea.

Semnificația
enumerării căilor
de atac

5. Prin această enumerare s-a urmărit să se accentueze distincția dintre căile de atac ce pot fi exercitate împotriva hotărârilor judecătorești – prin care se asigură controlul judiciar al hotărârii, realizat de o altă instanță judecătorească, de grad superior sau, după caz, de același grad cu instanța care a pronunțat hotărârea atacată –, și căile de atac împotriva hotărârilor autorităților administrației publice cu activitate jurisdicțională și ale altor organe cu astfel de activitate, în cazurile prevăzute de lege² – prin intermediul cărora se realizează controlul judecătoresc asupra hotărârilor atacate.

În egală măsură, enumerarea căilor de atac semnifică și faptul că hotărârea judecătorească este susceptibilă de control numai prin intermediul acestor mijloace.

Criterii de
clasificare a căilor
de atac

6. Căile de atac pot fi clasificate în funcție de mai multe criterii, respectiv:

- condiții de exercitare;
- instanța competentă să le soluționeze;
- dacă provoacă sau nu o nouă judecată în fond;
- dacă părțile au sau nu acces direct la exercitarea căii de atac;
- dacă exercitarea căii de atac suspendă sau nu de drept executarea hotărârii atacate.

Căi de atac
ordinare și
extraordinare:

7. Conform criteriului condițiilor de exercitare, folosit în art. 456 C. pr. civ., căile de atac se împart în ordinare și extraordinare. Astfel:

7-1. căile de atac ordinare sunt acelea care:

- pot să fie exercitate de orice parte din proces sau de orice alt participant căruia i s-a recunoscut dreptul la calea de atac;
- pentru a fi exercitate, nu este necesar ca un text de lege să prevadă posibilitatea folosirii lor. În schimb, dacă se dorește suprimarea căii de atac ordinare, se impune o mențiune expresă în acest sens³;

1. Căi de atac
ordinare

² De competența judecătorecii, în condițiile art. 94 pct. 3 C. pr. civ.

³ De pildă, legiuitorul a extras o hotărâre controlului judiciar prin intermediul apelului, stabilind că poate fi exercitat numai recursul, prin **art. 431 alin. (1)** conform cu care,

– pot să fie declanșate pentru orice motiv de nelegalitate sau netemeinicie, partea nefiind ținută să formuleze doar anumite critici, care să se încadreze în motive limitativ stabilite prin lege, ci este suficient că este nemulțumită de hotărârea judecătorească împotriva căreia exercită calea de atac.

Potrivit Codului de procedură civilă, singura cale ordinară de atac este apelul;

2. Căi de atac extraordinare

7-2. căile de atac extraordinare sunt acelea care pot să fie exercitate numai în condițiile și pentru motivele expres și limitativ prevăzute de lege.

Sunt căi extraordinare de atac recursul, contestația în anulare și revizuirea.

Căi de atac de reformare și de retractare:

1. Căi de atac de reformare

8. În funcție de instanța competentă să judece calea de atac, există căi de atac de reformare și căi de atac de retractare. Astfel:

8-1. căile de atac de reformare sunt acelea care se soluționează de o instanță superioară celei care a pronunțat hotărârea atacată⁴.

Au acest caracter apelul și recursul;

2. Căi de atac de retractare

8-2. căile de atac de retractare sunt de competența instanței care a pronunțat hotărârea atacată.

Se încadrează în această categorie contestația în anulare și revizuirea.

Căi de atac devolutive și nedevelopative:

1. Căi de atac devolutive

9. În funcție de faptul dacă provoacă sau nu o nouă judecată în fond, căile de atac sunt devolutive și nedevelopative. Astfel:

9-1. căile de atac devolutive sunt acelea care, în limitele a ceea ce s-a invocat în primă instanță și a ceea ce s-a atacat, provoacă o nouă judecată în fond, fără restricții în privința administrării probelor.

hotărârea prevăzută la art. 436 poate fi atacată *numai cu recurs* (subl. ns.) la instanța ierarhic superioară; prin **art. 440** care arată că, hotărârea care consfințește tranzacția intervenită între părți poate fi atacată, pentru motive procedurale, *numai cu recurs* (subl. ns.) la instanța ierarhic superioară; prin **art. 1.063 alin. (3) teza I** conform cu care, instanța se pronunță asupra cererii de restituire a cauțiunii cu citarea părților, printr-o încheiere supusă *numai recursului* (subl. ns.), la instanța ierarhic superioară.

⁴ Prin excepție, apelul ar putea fi exercitat și împotriva unei hotărâri care nu este pronunțată de o instanță judecătorească. Conform art. 131² alin. (9) teza I din **Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe**, în termen de 30 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a hotărârii arbitrale, părțile pot face apel împotriva acestuia la instanța Curții de Apel București, care se va pronunța asupra cauzei în complet civil.

2. Căi de atac nedevedutive

Singura cale de atac devolutivă este apelul;

9-2. căile de atac nedevedutive nu determină o nouă judecată în fond, iar posibilitățile probatorii ale părților sunt limitate, în principiu, la înscrisuri.

Sunt nedevedutive recursul, contestația în anulare și revizuirea.

Totuși, distincția privitoare la mijloacele de probă ce pot fi administrate în căile de atac este valabilă numai pentru calea de atac propriu-zisă, ea nemaifuncționând atunci când se pune problema rejudecării procesului ca efect al admiterii căii de atac. Astfel, după casarea hotărârii de către instanța de recurs are loc rejudecarea fondului, **art. 501 alin. (4)** arătând că, în cazul rejudecării după casare, cu reținere sau cu trimitere, sunt admisibile orice probe prevăzute de lege.

Situația este aceeași dacă se admite contestația în anulare sau revizuirea.

Căi de atac suspensive și nesuspensive de executare:

10. În funcție de faptul dacă termenul de exercitare a căii de atac și exercitarea căii de atac suspendă sau nu executarea hotărârii atacate, căile de atac sunt suspensive și nesuspensive de executare.

Este o clasificare ce vizează numai hotărârile susceptibile de executare silită. Astfel:

1. Căi de atac suspensive de executare

10-1. în condițiile **art. 468 alin. (5)**, termenul de apel suspendă executarea hotărârii de primă instanță, cu excepția cazurilor anume prevăzute de lege. În aceleași condiții, executarea se suspendă dacă apelul a fost exercitat în termen.

Ca atare, termenul de apel suspendă de drept executarea silită a sentinței, iar acest efect se prelungește, odată ce apelul a fost exercitat în termen, până la soluționarea căii de atac.

Totuși, în cazurile în care sentința este executorie provizoriu – de drept, conform art. 448 C. pr. civ., sau acordată de instanță, în condițiile art. 449 C. pr. civ. – apelul nu mai este suspensiv, dar instanța de apel poate să încuviințeze suspendarea execuției vremelnice⁵.

⁵ Sub marginala „Suspendarea executării provizorii”, **art. 450** prevede că, suspendarea executării provizorii va putea fi solicitată fie prin cererea de apel, fie distinct în tot cursul judecării în apel [alin. (1)]. Cererea se va depune la prima instanță sau, după caz, la instanța de apel. În această din urmă situație, la cerere se va alătura o copie legalizată a dispozitivului hotărârii [alin. (2)]. Cererea de suspendare se va judeca de către instanța de apel. Dispozițiile art. 718 alin. (6) sunt aplicabile [alin. (3)]. Suspendarea va putea fi încuviințată numai cu plata unei cauțiuni al cărei quantum va fi stabilit de instanță în condițiile art. 718 alin. (2)

Cât privește recursul, față de **art. 484 alin. (1)**, recursul suspendă de drept executarea hotărârii în cauzele privitoare la strămutarea de hotare, desființarea de construcții, plantații sau a oricăror lucrări având o așezare fixă, precum și în cazurile anume prevăzute de lege.

Această enumerare semnifică faptul că recursul nu este suspensiv de executare decât atunci când hotărârea recurată a fost pronunțată într-o cauză privitoare la strămutarea de hotare, desființare de construcții, plantații sau orice lucrări având o așezare fixă, precum și în cazurile în care legea prevede în mod expres faptul că recursul suspendă executarea;

2. Căi de atac
nesuspensive de
executare

10-2. dacă hotărârea nu a fost pronunțată în materiile prevăzute limitativ în art. 484 alin. (1) C. pr. civ., recursul nu este suspensiv de drept de executare. În acest caz, **art. 484 alin. (2) teza I** arată că, la cererea recurentului formulată în condițiile art. 83 alin. (2) și (3), instanța sesizată cu judecarea recursului poate dispune, motivat, suspendarea hotărârii atacate cu recurs în alte cazuri decât cele la care se referă alin. (1).

Contestația în anulare și revizuirea nu sunt suspensive de drept de executare. Însă, instanța sesizată cu o astfel de cale de atac va putea dispune suspendarea executării hotărârii. În condițiile **art. 507**, instanța poate suspenda executarea hotărârii a cărei anulare se cere, sub condiția dării unei cauțiuni. Dispozițiile art. 484 se aplică în mod corespunzător. La rândul său, **art. 512** dispune că, instanța poate suspenda executarea hotărârii a cărei revizuire se cere, sub condiția dării unei cauțiuni. Dispozițiile art. 484 se aplică în mod corespunzător.

Căi de atac
comune sau
speciale

11. În funcție de faptul dacă părțile au sau nu acces direct la exercitarea căilor de atac, căile de atac sunt comune și speciale.

Sunt comune, putând fi exercitate de către părți apelul, recursul, contestația în anulare și revizuirea.

Drept urmare, Codul de procedură civilă nu reglementează nicio cale de atac specială.

1.2. Reguli comune pentru folosirea căilor de atac

1.2.1. Legalitatea căii de atac

Hotărârea este
supusă căilor de
atac legale

12. În respectarea principiului fundamental al legalității, consacrat prin art. 7 C. pr. civ., **art. 457 alin. (1)** prevede că, hotărârea judecătorească

și (3) [alin. (4)]. Până la soluționarea cererii de suspendare, aceasta va putea fi încuviințată provizoriu, prin ordonanță președințială, chiar înainte de sosirea dosarului, cu respectarea cerinței prevăzute la alin. (4) [alin. (5)].